

Αριθμ. Πρωτ.: Φ.1/3/410
2023

Έν Καισαριανῇ τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ 275η

Πρός
τό πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Εὐλογημένοι Χριστιανοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Τήν Κυριακή 10 Σεπτεμβρίου 2023, πρό τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ σύμφωνα μέ τήν ὑπ' ἀριθμόν 2556/5.7.1993 Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτελοῦμε τήν μνήμη τῶν Ἐθνοϊερομαρτύρων Μητροπολιτῶν Σμύρνης Χρυσοστόμου, Μοσχονησίων Ἀμβροσίου, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Ἰκονίου Προκοπίου καί Ἐπισκόπου Ζήλων Εὐθυμίου καί τῶν λοιπῶν Κληρικῶν καί Λαϊκῶν πού ὑπέστησαν βίαιο καί μαρτυρικό θάνατο κατά τήν Μικρασιατική Καταστροφή (1922). Κατά τό διανυόμενο ἔτος

συμπληρώνονται 101 χρόνια από τὰ θλιβερά γεγονότα από τῆς ἐπισυμβάσης κατά τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1922 Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, από τοῦ διωγμοῦ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων μας από τίς ἐστίες τους καί τούς τόπους τους στή Μικρά Ἀσία, ὅπου οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐγκατεστημένοι ἐπὶ τρεῖς χιλιάδες καί πλέον ἔτη.

Ἡ ἐπέτειος αὐτή μᾶς δίδει τήν ἀφορμή νά συλλογισθοῦμε καί νά ἐμβαθύνουμε στά γεγονότα, νά διδαχθοῦμε, ἀλλά καί νά θυμηθοῦμε τούς μάρτυρες, τὰ θύματα, τούς διωγμούς, τίς ἀπειλές, τίς καταστροφές οἱ ὁποῖες ἔγιναν, τίς ζωές τῶν ἀθώων Ἑλλήνων οἱ ὁποῖες ἐχάθησαν.

Στήν Ἐγκύκλιό μας στό *Πρῶτο Μέρος* ἀποτυπώνουμε τίς σκέψεις μας γιά τὰ θλιβερά γεγονότα καί τήν περιπέτεια τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς καί στό *Δεύτερο Μέρος* ἀναφερόμαστε στούς Ἐθνοϊερομάρτυρες πού πότισαν μέ τήν θυσία τῆς ζωῆς τους τήν ἁγιασμένη γῆ τῶν Πατέρων μας.

Μέρος Πρῶτο

Ἡ ἐμβριθής καί ἀπροκατάληπτη μάθηση τῆς ἱστορίας καί ἡ διαφύλαξη τῆς ἱστορικῆς μνήμης μᾶς συνδέουν μέ τό παρελθόν καί τίς ρίζες μας, νοηματοδοτώντας συνάμα τό μέλλον. Ὁ ἐορτασμός τῆς ἐπετείου τῶν 101 ἐτῶν από τή Μικρασιατική Καταστροφή μᾶς καλεῖ νά ἀνατρέξουμε στίς Ἑλληνικές καί Χριστιανικές ρίζες τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἀλησμονήτων Πατρίδων καί νά ἀντλήσουμε

έλπιδοφόρα μηνύματα από αυτές, νά τιμήσουμε τή μνήμη τῶν πολυαρίθμων θυμάτων τοῦ τουρκικοῦ ἐθνικισμοῦ καί νά ἀναλογισθοῦμε τά δεινά πού ἐπέφερε ὁ Διχασμός, ὥστε νά μὴν ἐπαναληφθοῦν παρόμοια τραγικά λάθη πού ὁδήγησαν σέ μία ἀπό τίς μεγαλύτερες τραγωδίες τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἰδιαιτέρως ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τοὺς Ἁγίους Ἐθνοῖερομάρτυρες τοῦ 1922, μέ κορυφαία μορφή τόν Ἅγιο Χρυσόστομο Σμύρνης.

Τιμοῦμε ἐπίσης ὅλους τοὺς ἐκτελεσθέντες, τοὺς ἀγνοουμένους, τοὺς ξεριζωμένους, τοὺς πρόσφυγες πού ἦλθαν ἀπό τή Μικρά Ἀσία, τόν Πόντο καί τήν Ἀνατολική Θράκη. Ἡ ἐπιστημονική ἔρευνα ἔχει ὡς ἀντικείμενο τήν ψυχραίμη μελέτη τῶν γεγονότων. Συνάμα ἡ Ἐκκλησία μας θέλει νά διατηρηθεῖ ἡ ἱστορική μνήμη καί ἡ ἐθνική ταυτότητα. Αὐτό βέβαια σέ καμία περίπτωση δέν συνεπάγεται διάθεση ἐκδικητικότητας ἢ φανατισμοῦ. Θυμόμαστε τή Γενοκτονία καί εὐχόμαστε νά μὴν ἐπαναληφθεῖ. Ἐπιθυμοῦμε τήν εἰρηνική συνύπαρξη μέ τοὺς γειτονικοὺς λαούς, *ἀλλά καί δέν θά σβήσουμε καμία σελίδα ἀπό τή μακρόχρονη ἱστορία μας.*

Εἶναι θετικό γιά τό μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ πῶς φέτος θυμόμαστε τό τραγικό γεγονός τῆς Γενοκτονίας τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Παράλληλα μέ αὐτό θυμόμαστε τίς ρίζες μας, τό θάρρος καί τόν δυναμισμό τῶν προγόνων μας. Θυμόμαστε πῶς ὑπό δυνάστη ἀλλόπιστο καί τυραννικό πέτυχαν, ὅχι ἀπλῶς νά διατηρήσουν τήν ἰδιοπροσωπία τους, ἀλλά νά ἀναπτυχθοῦν καί στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα νά ἔχουν ἀποκτήσει σημαντική παρουσία

εκπαιδευτική, πολιτισμική, οικονομική, κοινωνική στην καταρρέουσα Οθωμανική αυτοκρατορία.

Θυμόμαστε πώς οι Έλληνες της Μικράς Ασίας ως πρόσφυγες δέ λησμόνησαν την Παράδοσή τους και δέν ἄφησαν πίσω τίς πολλές τους ἀρετές, μέ τίς ὁποῖες ἐπιβίωσαν ἐπὶ αἰῶνες μαύρης σκλαβιάς, ἀλλά τίς διέσωσαν καί στήν ἐξορία καί μπόλιασαν μέ αὐτές ὅλο τόν Ἑλληνισμό. Εἶναι αὐτό πού εἶπε ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, *πώς μέ τήν Ἀλωση τῆς Κωνσταντινούπολης χάσαμε ὡς ἔθνος τήν κρατική ἐξουσία, ἀλλά διατηρήσαμε τό χῶμα μας καί τήν ταυτότητα μας, μέ τήν καταστροφή τοῦ 1922 χάσαμε καί τά χώματα μας, ἀλλά διατηρήσαμε τήν ταυτότητά μας.* Τώρα ὁ ἀγώνας σέ ἐμᾶς, τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων τῶν ἡρώων τῆς Πίστης καί τῆς Πατρίδας, εἶναι νά διαφυλάξουμε τήν ταυτότητα, πού μᾶς κληροδότησαν ἐκεῖνοι.

Καί μόνο πάντως τό γεγονός ὅτι θυμόμαστε τίς ρίζες μας σημαίνει ὅτι ἐπιμένουμε νά διατηροῦμε τά ὅσα ἔχουμε κληρονομήσει ἀπό ἓναν πολιτισμό 3.000 ἐτῶν.

Εἶναι θετικό πώς στή θλιβερή ἐπέτειο συμμετέχουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, γιατί ὅπως ἔχει τονιστεῖ, οἱ παπποῦδες τῶν παλαιοελλαδιτῶν πολέμησαν γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Μικράς Ασίας, καί ὅταν ἦρθαν οἱ Μικρασιάτες ὡς πρόσφυγες οἱ περισσότεροι τοὺς ἀγκάλιασαν καί ἔμαθαν πολλά ἀπ' αὐτούς.

Τό 1912 ἡ μικρή Ἑλλάδα, συνέτριψε τήν τεράστια Οθωμανική Αὐτοκρατορία. Καί τό 1922 τό ἴδιο θά συνέβαινε ἂν δέν παρέμβαιναν οἱ Ἀγγλογάλλοι ὑπέρ τοῦ Κεμάλ... Τελικά οἱ πρόγονοί μας αὐτήν τήν Ἑλλάδα τῶν θαυμάτων καί τῶν τραυμάτων, μᾶς παρέδωσαν καί ἐμεῖς

ὀρθῶς ὀφείλουμε νά τά θυμόμαστε. Πρέπει πρωτίστως ὅμως πάντα ὡς Ἕλληνες, νά θυμόμαστε πῶς καί στά θαύματα καί στά τραύματά μας οἱ σύμμαχοι μας μόνο τά συμφέροντα τους διασφαλίζουν καί ἐπομένως, σέ κάθε περίσταση, νά βλέπουμε ἐμεῖς τί πρέπει καί τί συμφέρει νά πράττουμε γιά τό καλό τῆς Πατρίδος μας.

Μέρος Δεύτερο

Ἡ ἱερή Μνήμη τῶν θυσιασθέντων

Ἡ σημερινή 101^η ἐπέτειος, ὅμως ὡς ἐλέχθη μᾶς θυμίζει καί τούς μάρτυρες τῆς πίστεως, τούς πιστούς, τούς κληρικούς καί τούς Ἁγίους μας, οἱ ὅποιοι μέ σθένος ὑπερασπίσθηκαν τά χριστιανικά ἰδεώδη, τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας μας καί τόν πολιτισμό τους μέ βάση τίς προαναφερόμενες πνευματικές ἀρχές καί ἐπιταγές τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτές τούς ἐνέπνευσαν, τούς στήριξαν καί τούς ἔδωσαν ἀντοχή, ὑπομονή καί δύναμη γιά νά ὑπομείνουν τά φρικτά βασανιστήρια καί τούς διωγμούς. Γι' αὐτό δέν λησμονοῦμε:

1. Τόν Ἐθνοῖερομάρτυρα Ἅγιο Χρυσόστομο, Μητροπολίτη Σμύρνης.

Ὁ γενναῖος καί θεῖος αὐτός Ἱεράρχης παρεδόθηκε ὡς ἐξιλαστήριο θῦμα στό μαινόμενο ἐναντίον του τουρκικό ὄχλο, ὁ ὅποιος δεινῶς προπηλακιζόμενος ἀνεσκολοπήθη βάναντα καί φρικτά τήν 27ην Αὐγούστου 1922 καί θυσιάσθηκε ὡς ἱερεῖο ἄμωμο καί ἐκούσιο, ἀπαξιώνοντας νά δεχθῇ τήν προσφερθεῖσα σ' αὐτόν

διάσωση μέ τήν φυγή, διότι βάρυνε στήν ἀρχιερατική συνείδησή του ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: *“ὁ ποιμήν ὁ καλός τήν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων”* μόνον δέ *“ὁ μισθωτός φεύγει, ὅτι μισθωτός ἔστι καί οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων”* (Ἰωάννου ι´ ,12-13).

2. Τόν Μητροπολίτη Κυδωνιῶν Γρηγόριο.

Ὁ Μητροπολίτης ὡς πατήρ καί προστάτης διατελῶν τοῦ ποιμνίου του ἔσωσε πολλούς πιστούς φυλακισμένους καί μελλοθανάτους. Φυγάδευσε δέ τό μέγιστο μέρος του ποιμνίου του σέ ἀσφαλεῖς τόπους ἔξω τῶν τουρκικῶν ὁρίων. Συγκακουχούμενος ὁ ἴδιος μετά τῶν περιλειπομένων ὁδηγήθηκε σέ ἔξορία μαζί τους τόν Ὀκτώβριο τοῦ ἔτους 1922. Ἐνῷ δέ ἀνοίχθηκε λάκκος ἀπό τούς ἐχθρούς του γιά νά τόν θάψουν, ἐνῷ ζοῦσε ἀκόμη, ξεψύχησε ἐξ ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως, τελειωθεῖς ἐν Κυρίῳ τήν 3ην Ὀκτωβρίου 1922.

3. Τόν Μητροπολίτη Μοσχονησίων Ἀμβρόσιο.

Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1922 μαρτύρησε ἀφοῦ βασανίσθηκε διά πεταλώσεως τῶν ποδιῶν του καί κατατεμαχίσεως τοῦ σώματός του. Μαζί του συνεμαρτύρησαν καί οἱ ἱερεῖς καί ἄλλοι πιστοί τῆς Ἐπαρχίας του, *“ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων (καί τῶν ὁδυνῶν) αὐτῶν καί τά ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ’ αὐτῶν ”* (Ἀποκ. ιδ´ , 13) δηλαδή : «για

νά αναπαυθοῦν ἀπό τούς κόπους τους, καί τά ἔργα τους θά τούς ἀκολουθοῦν ὡς συνήγοροί τους»

4. Τόν Μητροπολίτη Ἰκονίου Προκόπιο.

Ἐπίσης ἐτελειώθη κακουχούμενος λίγο πρὶν τὸ 1922 ἀπὸ πολλά δεινά πού ὑπέμεινε μέ θάρρος ὁ ἴδιος καί τὸ ποίμνιό του ἀπὸ τούς Τούρκους. Στό μέσο μιᾶς τέτοιας καταδυναστεύσεως τοῦ ποιμνίου του καί τῶν ποιμένων τοῦ λαοῦ του καί τῶν ἀπεγνωσμένων οἰμωγῶν τοῦ πιστοῦ λαοῦ παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στὸν Μέγα Ἀρχιερέα καί Σωτῆρα Χριστόν, ὑπερασπιζόμενος καί συμπάσχοντας μετὰ τῶν στεναζόντων Ἑλλήνων Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολίας.

5. Τόν Ἐπίσκοπο Ζήλων Εὐθύμιο.

Φυλακίσθηκε ἀπὸ τούς Τούρκους καί εὐρισκόμενος στήν φυλακή ἀπὸ τοῦ ἔτους 1921 μετέδιδε στοὺς κρατούμενους Ἕλληνες Χριστιανούς μετὰ τοῦ ἀναστασίμου χαιρετισμοῦ καί τὸ μήνυμα τῆς ἐθνικῆς ἀναστάσεως, ἐμψυχώνοντας, παρηγορώντας καί ἐνισχύοντας αὐτούς. Γιά τὸ λόγο αὐτὸ ὑφίστατο καθημερινὰ ἐπὶ 41 ἡμέρας πολυώδυνα μαρτύρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπέκυψε στὸν θάνατο τὴν 19ην Μαΐου 1921. Τίς τελευταῖες ἡμέρες ἔψαλλε μόνος του τὴν νεκρώσιμη ἀκολουθία, ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Μετετέθη εἰς τὸν Κύριον ὡς Ἐθνομάρτυρας καί Ἱερομάρτυρας.

6.Καί τούς Νεομάρτυρες

Ἐνθυμούμεθα καί τιμοῦμε καί τούς ἀναρίθμητους νεομάρτυρες κληρικούς καί λαϊκούς, ἀγωνιστές καί ἀφανεῖς ἄνδρες καί γυναῖκες, νέους καί γέροντες τούς τελειωθέντες κατά τόν Μικρασιατικό διωγμό.

Τιμοῦμε σήμερα τούς Μάρτυρες καί δοξάζουμε τόν Παντοδύναμο Κυριό μας, διότι μᾶς εὐλόγησε νά ζοῦμε σέ εἰρήνη καί μέ ἀσφάλεια καί Τόν παρακαλοῦμε νά σκεπάσει τό εὐσεβές Ἔθνος μας καί νά εὐλογῇ τά ἔργα τῶν χειρῶν μας, *“ὕψων κέρας Χριστιανῶν Ὁρθοδόξων”*.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.